

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
NEENAKOST IN POJAVNOST COVID-19

Ljubljana, februar 2022

TANJA BALAČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Tanja Balać, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Neenakost in pojavnost covida-19, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Maksom Tajnikarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 PREGLED LITERATURE O NEENAKOSTI.....	2
1.1 Razlogi za pojav neenakosti.....	3
1.2 Kazalniki za merjenje neenakosti	4
2 SLOVENIJA IN NEENAKOST	5
2.1 Primerjava kazalcev neenakosti v opazovanem obdobju	5
2.2 Razlaga pridobljenih rezultatov	6
3 NEENAKOST MED EVROPSKIMI DRŽAVAMI	7
3.1 Pomen bruto domačega proizvoda.....	7
3.2 Meddržavna neenakost.....	9
4 SPLOŠNO O BOLEZNI COVID-19.....	13
4.1 Načini za preprečitev širjenja okužbe z virusom SARS-CoV-2	13
4.2 Vpliv pandemije na gospodarstvo v EU.....	14
5 ANALIZA POVEZANOSTI RAZVITOSTI DRŽAV IN POJAVNOSTI COVID-19.....	16
SKLEP	20
LITERATURA IN VIRI	21

KAZALO TABEL

Tabela 1: BDP na prebivalca v SKM v državah EU za leto 2020	9
Tabela 2: Učinek cen na BDP v izbranih državah EU v desetletnem povprečju od 2004-2013	11
Tabela 3: Učinek odnosa med kapitalom in delom na BDP v izbranih državah EU v desetletnem povprečju od 2004-2013	11
Tabela 4: Učinek učinkovitosti na BDP v izbranih državah EU v desetletnem povprečju od 2004-2013	12
Tabela 5: Število smrtnih žrtev in število obolelih v EU zaradi pojava pandemije covid-19 do konca leta 2020	15

KAZALO SLIK

Slika 1: Povezava med % umrlih zaradi covida-19 in BDP-jem na prebivalca	16
Slika 2: Povezava med % obolelih zaradi covida-19 in BDP-jem na prebivalca.....	17
Slika 3: Povezava med kapitalno intenzivnostjo in % umrlih zaradi covida-19	17
Slika 4: Povezava med kapitalno intenzivnostjo in % obolelih zaradi covida-19.....	18
Slika 5: Povezava med ravnotežnimi cenami in % umrlih zaradi covida-19	18
Slika 6: Povezava med ravnotežnimi cenami in % umrlih zaradi covida-19	19
Slika 7: Povezava med učinkovitostjo in % umrlih zaradi covida-19	19
Slika 8: Povezava med učinkovitostjo in % obolelih zaradi covida-19.....	20

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

BDP – (angl. gross domestic product); bruto domači proizvod

BDP na prebivalca/BDPu – (angl. the effect of efficiency on gross domestic product);
učinek učinkovitosti na BDP

BDP/BDP na prebivalca – (angl. the effect of prices on gross domestic product); učinek
cen na BDP

COVID-19 – (Coronavirus disease 2019); Koronavirusna bolezen 2019

EU – (angl. European Union); Evropska unija

EUR – (angl. euro); evro

NV/BDP na prebivalca – (angl. the effect of the capital-labor relationship on gross
domestic product); učinek odnosa med kapitalom in delom na BDP

SKM – (angl. purchasing power standard); standard kupne moči

UVOD

Neenakost predstavlja stanje neenakopravnosti med ljudmi, predvsem z vidika statusa, privilegijev in pravic. Veliko avtorjev je preko raznih študij v preteklosti analiziralo neenakost, med katerimi je najbolj znan ekonomist Thomas Piketty. V eni izmed študij je predstavil neenakost, ki vlada med najbogatejšimi v državi in med ljudmi, ki glede na rast dohodkov spadajo v spodnjo polovico. S svojo delovno skupino je analiziral obdobje med letom 1980 in 2016, kjer je prikazal, kako so najpremožnejši državljani od vsakega dolarja rasti dohodkov prejeli slabih 30 centov, medtem ko je spodnja polovica ljudi prejela slabih 15 centov. To pomeni, da so najbogatejši ljudje prejeli dvakrat več od vsakega dolarja glede na manj premožne ljudi v državi. Glede na take rezultate je jasno, da je globalna neenakost skrb vzbujajoča, na kar opozarjajo tudi v najnovjšem poročilu Združenih narodov o neenakosti. Znotraj poročila je navedeno, da se je po letu 1990 neenakost povečala v marsikateri državi po svetu, kar skupno predstavlja dve tretjini prebivalcev, ki živijo v državah s takimi razmerami (Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, 2020).

Zaradi pojava pandemije, ki jo je povzročil virus SARS-CoV-2 in marsikatero posledico, ki jih je povzročil v mnogih državah, sem se odločila analizirati povezavo med pojavom neenakosti in boleznijo covid-19. Domnevam, da bo v državah, v katerih je neenakost izredno nizka, tudi nižji % obolelih in umrlih ljudi, ravno obratni rezultat pa pričakujem za države, kjer je neenakosti visoka, ali pa z vsakim letom narašča. Moja hipoteza je taka, saj pričakujem, da bo gospodarsko stabilnejša država bolj pripravljena na nenadne pojave, s katerimi se mora soočiti. Bogatejše države so tehnološko bolj razvite, nudijo boljše pogoje za uspešno izobraževanje državljanov, kar pomeni, da bi kadri v zdravstvu mogli biti boljše pripravljene na zdravljenje ljudi, ki so okuženi z novim virusom.

Naloga bo razdeljena na 2 dela, kar pomeni, da bom uporabila tudi različni metodi raziskovanja. Na začetku naloge se bom osredotočila na teoretično opisovanje neenakosti, opisala pa bom tudi bolezen covid-19. V zadnjem delu naloge bom uporabila metodo analize, kjer bom na podlagi pridobljenih rezultatov svojo hipotezo lahko potrdila ali zavrnila. Namen moje seminarske naloge je poglobljeno razumevanje neenakosti, bolezni covid-19, ter povezave med njima. Cilj naloge primerjati in analizirati pridobljene podatke o obeh pojavih in tako odgovoriti na vprašanje, ali je večja neenakost v državi res povezana z večjim številom okuženih in umrlih zaradi pandemije.

V teoretičnem delu naloge bom najprej predstavila neenakost in možne razloge, zakaj do neenakosti sploh pride. Opisala bom kazalnike, s katerimi neenakost merimo in oblikovala tabele, ki mi bodo v pomoč pri analitskem delu naloge. V prvem delu bom tudi predstavila bolezen covid-19 in kako je le-ta vplivala na gospodarstvo Evropske unije v letu 2020. Pred pričetkom drugega dela bom pripravila tabelo s podatki o številu umrlih

in obolelih zaradi pojava pandemije. V drugem delu sledi analiza pridobljenih podatkov, kjer bom s pomočjo različnih grafov lahko primerjala povezavo med obema pojavoma.

1 PREGLED LITERATURE O NEENAKOSTI

Neenakost je proces, ki se v svetu ni pripetil slučajno, saj so nanj v prejšnjem stoletju predvsem vplivali politični ter vojni ukrepi. V kateri koli družbi se neenakost dohodkov lahko razdeli na tri različne kategorije, te pa so: neenakost dohodkov iz dela, lastništva kapitala in dohodkov, ki izvirajo iz njega ter povezavo med obema. Dohodke lahko torej prikažemo kot seštevke dohodka iz dela in kapitala. Dohodki iz dela vključujejo plače in dohodke iz pogodbenega dela. Dohodki iz pogodbenega dela so v preteklosti imeli veliko večji pomen, danes pa so ti isti dohodki zanemarljivi. Pri govoru o dohodkih iz kapitala so mišljeni predvsem tisti dohodki, ki izhajajo iz lastnine le-tega kljub njihovi pravni definiciji, kot je npr.: dividenda, obrest ipd. Obe vrsti dohodkov imata velik vpliv na pojav neenakosti. Ko je ena od teh dveh skupin dohodkov precej neenako porazdeljena, govorimo o večji skupni neenakosti. Zgoraj omenjena komponenta, ki vpliva na neenakost, je bila vez med obema dohodkoma. O večji neenakosti govorimo takrat, ko je razmerje med njima višje. V preteklosti je bilo to razmerje velikokrat nizko tam, kjer je bila kapitalska neenakost izredno visoka in imetniki kapitala niso imeli potrebe po opravljanju dela (Piketty, 2013, str. 300-306).

Ko analiziramo pojav neenakosti, moramo iz predpisanih in etičnih razlogov razlikovati med zgoraj omenjenimi kategorijami. Prvi razlog za zahtevo po razlikovanju le-teh je ta, da se neenakost lahko utemeljuje na različne načine, saj je pomembno, ali govorimo o donosih na sredstva, o zapuščinah ali o dohodkih iz dela. Drugi razlog predstavljajo socialni in ekonomski mehanizmi, ki se povsem razlikujejo med seboj, z njimi pa lahko utemeljimo, katera gibanja vplivajo na kategorije neenakosti dohodkov. Ponudba in povpraševanje po ekspertni usposobljenosti, uspešnost šolskega sistema, institucije, ki imajo velik vpliv na trg dela in formiranje plač, predstavljajo ključno vlogo pri dohodkih iz dela. Predpisi, ki se nanašajo na prenos zapuščine, gibanje ekonomičnega ravnanja in delovanje trga nepremičnin, so kategorije, ki vplivajo na neenakost dohodkov iz kapitala (Piketty, 2013, str. 307).

V praksi se je skozi leta zapazilo, da je razlika v neenakosti, ki izhaja iz kapitala in neenakosti, ki izhaja iz dela, različna. Vedno se je izkazalo, da je večja neenakost tista, ki izhaja iz kapitala, saj je razporeditev dohodkov, ki izhajajo iz njega, izrazito bolj zgoščena kot razporeditev dohodkov, ki izhajajo iz dela. Omenjeno velja v vseh državah in v vseh časovnih razponih, za katere imamo na voljo podatke, s katerimi lahko razpolagamo in primerjamo neenakost. Kadar govorimo o neenakosti, ki izvira iz dohodkov iz dela, lahko ocenimo, da je v najbolj enakopravnih deželah, kot so bile dežele severne Evrope med leti 1970 in 1980, porazdelitev bila taka: med vsemi odraslimi državljani, je najbogatejših 10 % prejelo približno 20 % glavnine plačne mase, najrevnejših 50 % pa okrog 35 %.

Preostali državljani, ki spadajo v srednji razred, pa so prejeli okoli 45 % skupne mase dohodkov. Državljan, ki spadajo v srednji razred, navadno prejema plače, ki so najbližje povprečni plači v državi. Predstavljeni primer sicer ne predstavlja popolne enakosti, saj bi popolna enakost v dotičnem primeru pomenila, da 10 % z najvišjimi plačami prejme ta isti % plačne mase. Države severne Evrope ne predstavljajo izjeme, ko pride do neenakosti, ki izvira iz kapitala. Tudi tam je neenakost v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja bila večja kot neenakost, ki izvira iz dohodkov iz dela. Za lažjo predstavo, kaj ti % dejansko pomenijo, je treba te porazdelitve primerjati z dejanskimi plačami delojemalcev oziroma z zapuščinami živih imetnikov. Če najbogatejših 10 % prejema 20 % glavnine plačne mase, to pomeni, da bi vsaka oseba, ki spada v ta razred, prejela plačo, katere povprečna vrednost znaša dvakrat več od povprečnega dohodka v določeni državi. V primeru, da bi povprečna plača v izbrani državi znašala 1000 EUR/mesec, bi to za najbogatejših 10 % predstavljalo dvakrat večji znesek, torej bi zaslužili 2000 EUR/mesec (Piketty, 2013, str. 307-314).

1.1 Razlogi za pojav neenakosti

Obstaja več razlogov, zakaj do ekonomske neenakosti sploh pride. Razlika v dohodkih pri državljanih ima velik vpliv na to, ljudje pa so plačani raznoliko glede na dela, ki jih opravljajo. Plače državljanov so določene glede na trg dela. Vzroki za tako neenakost so lahko različni.

Ponudba in povpraševanje za določeno delo ima velik pomen pri določanju plače. Če je veliko delojemalcev zagretilih za opravljanje določenega dela zaradi primernega znanja, izobrazbe in pripravljenosti na delo, to pomeni, da je veliko delovne sile na izbiro. V primeru, ko jo potrebuje le nekaj zaposlovalcev, to pomeni, da je povpraševanje nižje od ponudbe, kar rezultira v nižji plači za tako delovno mesto. V primeru, da je situacija obrnjena, kjer je malo ponudbe za opravljanje dela s strani delojemalcev, povpraševanje s strani delodajalcev pa je višje, se plača za tako delovno mesto dvigne (Leung, 2015).

Glede na raznoliko **izobrazbo**, ki jo premorejo državljani, so temu primerne tudi njihove plače. Prva povezava med višjo plačo in višjo izobrazbo je ta, da osebe z višjo stopnjo izobrazbe ponujajo delojemalcem več prednosti v smislu znanja in veščin. Ravno zaradi bolj naprednih spretnosti, ki jih visoko izobraženi v primerjavi z nižje izobraženimi državljani posedujejo, so plače le-teh višje. Izobrazba ima ogromen vpliv na neenakost tudi v bolj razvitih državah po svetu. Kljub brezplačnemu šolanju, ki je v razvitih državah navadno na voljo, se stopnja dosežene izobrazbe med osebami razlikuje, vendar je razlog za to njihova prirojena inteligenca, motivacija, želja in trud po uspehu. Na Kitajskem, v mestu Hongkong, ima vsak državljan pravico do brezplačnega izobraževanja, ki traja 12 let, vendar tu ni vključena terciarna stopnja šolanja. Ta se ponuja šele, ko študentje dosežejo zahtevane rezultate na javnih izpiti (Leung, 2015).

Tehnološka rast predstavlja enega izmed razlogov, ki močno vpliva na izgubo potrebe po delovni sili. V današnjem času imajo stroji veliko večjo vlogo, kot so jo imeli v preteklosti in določena delovna mesta lahko nadomestijo. V številnih proizvodnjah imajo danes na voljo izredno učinkovite računalnike in stroje, ki delo opravijo hitro in učinkovito. Če se bo v prihodnosti umetna inteligenca še bolj razvila, bodo stroji lahko prevzeli opravljanje tistih del, ki so trenutno zanje še prezahtevna, ker so osnovana na znanju, in zato v proizvodnjah potrebujejo še nekaj delovne sile. Napredek v tehnologiji torej znatno vpliva na zmanjšanje potrebe po delavcih, ker jih lahko nadomestijo stroji, kar za posameznike posledično pomeni izguba službe (Leung, 2015).

Neenakost predstavlja proces, ki mu ni konca. Ljudje, ki se rodijo v premožni družini, imajo že v samem začetku prednost z ekonomskega vidika, saj se bogastvo staršev prenese po njihovi smrti na otroke, poleg tega pa imajo navadno boljše možnosti za doseg višje izobrazbe. To potrjuje teoretska zasnova, imenovana koncentracija bogastva, učinkini le-tega pa se prenesejo na prihodnje generacije. To isto zasnovo je leta 2013 predstavil francoski ekonomist Piketty, za katerega je omenil, da bo v prihodnosti še naprej vplival na neenakost pri naslednjih generacijah (Leung, 2015).

1.2 Kazalniki za merjenje neenakosti

Kazalnik, ki ga na mednarodnem nivoju najpogosteje uporabljamo za merjenje neenakosti, se imenuje Ginijev koeficient, njegova vrednost pa lahko znaša med števili 0 in 1. Bližje, kot je rezultat ničli, o večji enakosti dohodkov govorimo. To pomeni, da bi ničla predstavljala popolno enakost dohodkov v državi, medtem ko bi Ginijev koeficient 1 predstavljal popolno neenakost, ki izvira iz dohodkov. Ginijev koeficient, ki izhaja iz Lorenzove krivulje, je najpogostejši, ni pa edini kazalnik, s katerim si pomagamo pri merjenju neenakosti, ki izhaja iz dohodkov. Bolj kot je krivulja oddaljena od črte neenakosti, o večji neenakomerni porazdelitvi dohodka govorimo (Trapeznikova, 2021, str. 1-12).

Koristni kazalniki, s katerimi si ekonomisti pomagajo pri določanju neenakosti, so decilna razmerja. Pri tem je prav tako pomembno, ali se meri dohodek po ali pred obdavčitvijo, kazalniki porabe in bogastva ter raznoliki viri dohodka. Poznavanje dimenzij ekonomske neenakosti predstavlja primarno stopnjo, ki vodi k primerni izbiri politik za obravnavanje le-te. Omenjeni kazalniki imajo svoje prednosti in slabosti, poleg tega pa glede na izbiro kazalnika razvoj neenakosti v državi lahko variira. Prednost Ginijevega koeficienta je ta, da uporabi podatke glede na celovito porazdelitev dohodka in ni odvisen niti od števila prebivalcev v državi niti od velikosti gospodarstva. Slabost istega kazalnika predstavlja spreminjanje njegove vrednosti glede na to, kaj se meri. Pri decilnih razmerjih predstavlja pomanjkljivost neuporaba vseh podatkov, saj ne vključujejo dohodkov med decili, je pa njihov izračun preprost in se usmerja na specifično območje porazdelitve (Trapeznikova, 2021, str. 1-12).

2 SLOVENIJA IN NEENAKOST

V Sloveniji se je dohodkovna neenakost med devetdeseti leti prejšnjega stoletja pa vse do leta 2012 raznoliko gibala in bila vodilna enkrat v javnem, drugič v zasebnem sektorju. Če se osredotočimo na Ginijev koeficient, se je le-ta med leti 2000 pa vse do 2005 upočasnjeval oziroma nekoliko padal, je pa v času gospodarske krize v letu 2008 nekoliko narasel. V naslednjih dveh letih je padal precej bolj strmo v primerjavi z ostalimi leti, poleg tega pa je bil bolj izrazit v zasebnem sektorju, medtem ko je v letu 2011 padec neenakosti bil opazen v javnem sektorju (Srakar & Verbič, 2015).

Dohodkovno neenakost v Sloveniji sta za obdobje od leta 1993 pa vse do 2012 predstavila Srakar in Verbič (2015), za analizo le-te pa sta uporabila raznovrstne kazalnike, ki so si med seboj podobni. Uporabila sta Mehranov, Pieschev in Theilov kazalec neenakosti. Med prvima dvema kazalnikoma je edina razlika v koriščenju uteži pri izračunu, njuna interpretacija pa je podobna. Prvi omenjeni indeks je bolj dovzeten za spremembe v spodnjem delu dohodkovne distribucije, medtem ko je drugi dovzeten za spremembe v zgornjem delu. Tretji kazalec neenakosti, ki se uporablja od konca šestdesetih let 20. stoletja, sloni na teoriji informacij. Pri posameznem dogodku po pridobljenem izračunu dopišemo visoko ali nizko vrednost. Nizko vrednost dopišemo pri najverjetnejšem dogodku, ker je informacija njegovega pojava bila pričakovana. V primeru, da bi dogodek imel verjetnost 1, da se pripeti, bi za ta dogodek pripisali, da je vrednost informacije enaka 0. Obraten pristop bi imeli, če bi šlo za dogodek, za katerega je malo verjetnosti, da se bo pripetil.

2.1 Primerjava kazalcev neenakosti v opazovanem obdobju

V zgoraj omenjenem obdobju sta avtorja primerjala gibanje vseh omenjenih indeksov. Izkazalo se je, da je izmed vseh štirih mer neenakosti najbolj učinkovit Ginijev koeficient. Le-ta je najbolj zanesljivo prikazal gibanje dohodkovne neenakosti v preučevanem časovnem razponu, zato sta v nadaljevanju uporabila dekompozicijo Ginijevega koeficienta. Preučevala sta prispevek socialnih prispevkov, davkov ter dohodek po odvedenih davkih k stopnji neenakosti. Davki na raven neenakosti do leta 2006 niso pretežno vplivali, saj je Ginijev koeficient bil dokaj uravnotežen, je pa padec neenakosti bil zapažen v letu 2007 po uvedbi davčne reforme s strani Bajuka. Med letoma 2008 in 2009 se je neenakost v davkih nekoliko povišala, vendar se je v naslednjih dveh letih močno zmanjšala, padec neenakosti pa izstopa predvsem v javnem sektorju. Vpliv socialnih prispevkov na neenakost se precej razlikuje med zasebnim in javnim sektorjem. V zasebnem sektorju je prišlo do upada Ginijevega koeficienta, porasti le-tega pa so bili opazni v javnem sektorju. Našteta sta bila dva možna razloga za njegovo porast, in sicer, zvišanje takratne minimalne plače in odpuščanje delojemalcev zaradi uvedbe Zakona o uravnoteženju javnih financ. Ključna prvina Ginijevega koeficienta so neto dohodki. V obdobju gospodarske krize je gibanje Ginijevega koeficienta nihalo, vendar se javni in

zasebni sektor nista pretirano razlikovala. Vpliv neenakosti je v dohodkih po odvedenih davkih na vrednost Ginijevega koeficienta opažena v letu 2009, kjer so zabeležili padec dohodkovne neenakosti vse do leta 2012 (Srakar & Verbič, 2015).

Ugotovljeno je bilo, da je zgradba Ginijevega koeficienta v opazovanem obdobju ostala približno enaka, opazno pa so padali le socialni prispevki in davki v obeh sektorjih. V preteklosti so določeni avtorji naznanili, da bi posledica gospodarske krize za prihodnost pomenila povečanje neenakosti na trgu dela med ženskami in moškimi. V Sloveniji je pred gospodarsko krizo neenakost bila prisotna pri obeh spolih, še bolj pa je bila opazna pri ženskah. Ko je kriza nastopila, se je rast dohodkovne neenakosti zaustavila, saj je prišlo do upadanja le-te. Če je pred krizo bila rast dohodkovne neenakosti pri ženskah bolj opazna, je po krizi bila ravno obrnjena situacija. Na tej točki so se odločili preveriti še distribucijo kvantilnih razredov, saj se oblika Lorenzove krivulje pri istih Ginijevih koeficientih lahko popolnoma razlikuje. Rezultati za Slovenijo so v določeni meri nasprotovali opažanjem, ki jih je zgoraj omenjeni francoski ekonomist predstavil v svoji knjigi. V Sloveniji se je % dohodkov najvišjih slojev zmanjševal, pri spodnjih slojih pa je ta % naraščal. To pomeni, da se je takrat stopnja zaposlenih z nizkimi prejemki povečevala na račun zmanjšanja dohodka ljudi, ki so imeli takrat najvišje prejemke (Srakar & Verbič, 2015).

2.2 Razlaga pridobljenih rezultatov

Za te rezultate so v prispevku poskusili predstaviti več razlag, ki bi vplivale na tak razplet v državi. Prva možna teorija, ki bi pojasnila takratni upad neenakosti v zasebnem sektorju, je bilo zvišanje minimalne plače, vendar so to predstavili kot teorijo, ki bi delno pojasnila ta trend. Drugi vzrok so iskali v odzivu države na gospodarsko krizo, ki se je razlikoval od ostalih držav Evrope. Trenutni predsednik države ni zanikal, da je odziv Slovenije bil neustrezen, saj so takrat iskali rešitve predvsem v poviševanju socialnih transferjev in bonitet za podjetja. Za tak pristop so se odločili, ker so domnevali, da bo kriza trajala le kratek čas. Razlago so iskali tudi v podatkih, ki so zajemali večino % vseh dohodkov v državi. Pomanjkljivost so pripisali temu, da je nekoliko manj kot 10 % dohodkov samostojnih podjetnikov, delojemalcev z avtorskimi pogodбами in ostalih deležnikov pravnega razmerja, od katerih dohodki niso bili vključeni v pridobljene podatke. V zaključku so dodali, da verjamejo, da je vsaka omenjena razlaga nekoliko vplivala na gibanje dohodkovne neenakosti v državi (Srakar & Verbič, 2015).

Slovenija ne sodi med države, za katere dohodkovna neenakost in nevarnost za uboštvo predstavlja velik problem. Med problematične države sodijo države jugovzhodne Evrope, kot sta na primer Bolgarija in Romunija. Pred šestimi leti so razlike v distribuciji dohodka v državah Evropske unije (v nadaljevanju EU) bila relativno velike. Petina ljudi z najvišjimi dohodki je dobila petkrat več prihodka kot petina ljudi z najnižjimi dohodki. Državi EU, ki sta imeli najnižjo neenakost, sta bili Češka in Slovaška, je pa Slovenija

prav tako v istem letu spadala med države EU, kjer prevladuje nizka dohodkovna neenakost. V primeru, ko je dohodkovna neenakost v državi velika, lahko to vpliva na vzpostavitev spodbudnega okolja za optimiziranje situacije z invencijami, osvajanjem novih znanj in delom (Uredništvo, 2017).

Glede na Ginijev koeficient Slovenija predstavlja državo, ki spada v vrh dohodkovne enakosti. Problem predstavlja nezmožnost spremljanja premoženja, saj teh podatkov za našo državo ni oz. je register, ki ga pripravlja Geodetska uprava RS, precej nepopoln. Pomanjkljiv je, ker ne temelji na dejanski vrednosti imetja, temveč temelji na modelih, kako se predvidi vrednost premoženja. Iz tega razloga prihaja do odstopanj, so pa v Sloveniji na voljo ostali podatki o dohodkih. Na znižanje neenakosti vplivajo predvsem gospodarska rast, socialni transferji in stanje pokojninskega sistema. Skrb vzbujajoča je predvsem visoka obdavčitev dohodkov iz dela kljub davčnim reformam, ki jih je uvedlo Ministrstvo za finance (Damijan, 2020).

3 NEENAKOST MED EVROPSKIMI DRŽAVAMI

Neenakost se lahko opazuje znotraj države s pomočjo različnih kazalcev, ki sem jih predstavila v prejšnjem poglavju. Ti kazalci se lahko izračunavajo za več obdobj in tako lažje pridemo do analize in zaključka, kako je z neenakostjo v državi, se pa neenakost lahko opazuje in primerja tudi med državami in ne le znotraj posamezne države.

3.1 Pomen bruto domačega proizvoda

Da bi primerjali razvitost držav, je treba uporabiti določeno merilo, ki je naše izhodišče in s katerim lahko določimo, katera država je bolj razvita in katera manj. Za izračun gospodarske razvitosti države uporabljamo bruto domači proizvod (v nadaljevanju BDP). Za lažjo primerjavo pridobljenih rezultatov so podatki izraženi v skupni valuti, in sicer, v standardu kupne moči (v nadaljevanju SKM). Določena skupna valuta razreši diferenco v ravni cen med izbranimi državami, kar omogoči logično primerjavo obsega bruto domačega proizvoda med njimi. V primeru, da je indeks države nad 100, pomeni, da je za dotično državo BDP na prebivalca nad povprečjem v Evropski uniji, če pa je nižji, pa pomeni, da je BDP na prebivalca pod povprečjem EU (Statistični urad Republike Slovenije, 2021).

Največkrat se BDP računa letno, se pa zgodi, da vlada v državi objavi, kolikšen je BDP vsako četrletje. Ko govorimo o BDP-ju, mislimo na vrednost vseh storitev in proizvodov, ki so bili oblikovani v državi v določenem časovnem razponu. S spremljanjem BDP-ja imajo drugje po svetu lažjo predstavo oziroma lažje ocenijo, kolikšna je gospodarska rast v tej državi. Lahko ga izračunamo na tri različne načine, in sicer, z uporabo dohodkov, izdatkov ali proizvodnje. Izračun BDP-ja se lahko prilagodi glede na prebivalstvo in rast cen proizvodov ter storitev, saj s tem omogoča poglobljen vpogled na situacijo v državi.

Kljub omejitvam, ki so zanj značilne, pa vseeno predstavlja glavno orodje, ki usmerja podjetnike k odločitvam, ali bodo v nekaj investirali in kakšno taktiko bodo ubrali pri strateških odločitvah (Fernando, 2022).

Za izračun BDP-ja države je treba upoštevati vso potrošnjo, tako javno kot privatno, izdatke dotične države, naložbe, izvoz in uvoz, spremembe v zasebnih rezervah in stroški izgradnje, ki so že bili vplačani. Med vsemi komponentami, ki so potrebne za izračun BDP-ja, predstavljata izvoz in uvoz najpomembnejši prvini. Ko je vrednost izvoza višja od uvoza, pomeni, da je vrednost vseh proizvodov in storitev, ki so jih proizvajalci v domači državi prodali drugim državam, večja od vrednosti tujih proizvodov in storitev, ki jih državljani v tej isti državi kupijo. Takrat se BDP viša in imajo v državi trgovinski suficit, v nasprotnem primeru bi se BDP države zmanjševal in bi prišlo do trgovinskega deficita (Fernando, 2022).

Poznamo več vrst bruto domačega proizvoda. Ko izračunavajo nominalni BDP, v izračun vključijo trenutne cene proizvodov in storitev, kar pomeni, da upoštevajo tudi inflacijo, zato je lahko rast BDP-ja nekoliko višja, kot bi sicer bila. Ta BDP uporabljajo, ko med seboj primerjajo vsa štiri četrletja v izbranem letu. Kadar primerjajo BDP zadnjih par let, uporabljajo realni BDP, ker le-ta iz leta v leto upošteva enake cene in se s tem izogni vplivu morebitnega padca ali zvišanja cen. Kadar so cene višje, to vpliva na višjo vrednost BDP-ja, vendar nam to ne pove, ali je prišlo do spremembe v obsegu in kakovosti izdelanih proizvodov in storitev. Če bi upoštevali samo nominalni BDP, ne bi vedeli, ali je višji zaradi večjega obsega proizvodnje, ali zaradi višjih cen (Fernando, 2022).

Preprosto povedano nam BDP na prebivalca prikaže količino ekonomske produkcije, ki se pripiše vsakemu državljanu posebej. Velikokrat ga analizirajo z namenom, da imajo boljši vpogled v učinkovitost in produktivnost svoje države in dobljen rezultat primerjajo z drugimi državami. V primeru, da je BDP na prebivalca z vsakim letom višji, vendar se število prebivalcev v državi bistveno ne spreminja, je lahko vzrok za rast BDP-ja napredek v tehnologiji (Fernando, 2022).

Tabela 1 prikazuje države Evropske unije in njihov znesek bruto domačega proizvoda na prebivalca za leto 2020. V tabeli sem države razvrstila po vrstnem redu od najvišjega do najnižjega BDP-ja za lažjo preglednost, katera država je glede na BDP na prebivalca bolj razvita, in katera manj. Iz tabele je razvidno, da je najvišji BDP na prebivalca v SKM dosegla Irska in je bila krepko nad povprečjem EU, ki znaša 100. Vse države, v katerih je v letu 2020 BDP na prebivalca v SKM znašal pod 100, pomeni da so pod povprečjem glede na vseh 27 držav v EU in obratno. Nad povprečjem so torej bile Nizozemska, Avstrija, Nemčija, Finska, Belgija in Francija. Slovenski BDP na prebivalca v SKM je znašal 89 %, kar je za 11 % nižje od povprečja EU. Izmed vseh izbranih držav Evropske unije je najnižji BDP na prebivalca v SKM znašal 64 %, pripada pa Grčiji.

Tabela 1: BDP na prebivalca v SKM v državah EU za leto 2020

IZBRANE DRŽAVE EU	BDP na prebivalca v SKM
Irska	211
Nizozemska	133
Avstrija	124
Nemčija	121
Belgija	117
Finska	115
Francija	102
Malta	97
Italija	94
Slovenija	89
Ciper	87
Litva	87
Estonija	86
Španija	89
Portugalska	77
Latvija	72
Slovaška	71
Grčija	64

Vir: lastno delo.

3.2 Meddržavna neenakost

Tajnikar in Rubinić (2018) pravita, da je treba razumeti razlike v zaslužkih delojemalcev v državi in bruto domačem proizvodu, da bi si predstavljali, zakaj prihaja do neenakosti med državami. Države EU naj bi povezoval enotni trg, ki naj bi omogočil nemoten pretok dela, kapitala, proizvodov in storitev. Med leti 2004 in 2013 je bil BDP v članicah EU, ki so sprejele evro kot svojo valuto, vreden 12 trilijonov ameriških dolarjev. BDP bi se moral razporediti med članicami po takih cenah, kot bi se v posamezni državi članici prodajali proizvodi ter storitve. Cena se za proizvode in storitve pridobi na trgu tako, da je vse blago evroobmočja vredno 12 trilijonov ameriških dolarjev. Dejansko bi BDP vsake države evroobmočja moral biti enak vložnemu delu v državi, vendar rezultat na koncu ni tak, ker cene niso primerne vložnemu delu v produktih in storitvah. Če bi cene bile primerne, bi BDP Slovenije znašal v analiziranem obdobju 56 milijard EUR. Dejansko je znašal 40 milijonov EUR, kar pomeni, da cene niso sorazmerne z delom, ki se vложи v produkte in storitve v državah. To pomeni, da določen % delavcev dela za druge države in ne za domačo. V Sloveniji imamo prav tako manj kapitala na enoto dela, kot znaša samo povprečje območja evra. Posledično to pomeni manj dobičkov za državo, kar vpliva na BDP. Posledica cen v Sloveniji, ki so pod ravnotežnimi, so bruto plače, ki so prav tako pod povprečnimi plačami v evroobmočju. Zaradi podpovprečnih cen in plač je za Slovenijo značilna profitna stopnja, ki sega nad povprečjem evro območja.

Tajnikar (2021) je poudaril, da bi za večji napredek in gospodarsko razvitost v Sloveniji mogli delati na izboljšavi kapitalne intenzivnosti. V devetdesetih letih prejšnjega stoletja so se v to smer že premikali in nekaj vendarle dosegli, toda ta premik je bil premajhen. Kapitalna intenzivnost se je z leti povečevala na tak način, da je v Slovenijo priteknel tuji kapital, kar je povečalo kapitalno intenziteto, s tem pa več profitov in posledično večji BDP na prebivalca in delojemalca. Tuji kapital smo privlekli na način, da smo se izpostavili internacionalni konkurenci. Kljub temu v prihodnosti mora Slovenija še delati na povečanju kapitalne intenzivnosti tako, da odpira gospodarstvo in s tem privleče tuji kapital, ki bo s seboj privlekel nov kapital. Znotraj Slovenije bo treba transformirati tudi davčni sistem, če si bomo želeli utrditi gospodarstvo. Napredek bi v državi dosegli tudi tako, da bi sestavo gospodarstva usmerili tam, kamor se premika svet. Proizvodnjo bi mogli usmeriti v izdelavo tehnoloških proizvodov, ki so danes popularni. Tako bi ponujali izdelke, za katere bi postavili cene, ki so nad ravnotežnimi. Politično se moramo osredotočiti na države, ki so trenutno najuspešnejše na področju današnje tehnologije. Primer take države je Kitajska, s katerimi imamo dobre odnose, jih je pa treba še utrditi. Ekonomska učinkovitost predstavlja dodaten razlog, zaradi katerega je danes Slovenija v gospodarskem zaostanku. To se lahko posledično popravi z izboljšanjem kapitalne intenzivnosti in cen.

Preko določenih mer lahko analiziramo neenakost za posamezno državo in s pridobljenimi rezultati za različne države lahko le-te med seboj primerjamo. V nadaljevanju se bom osredotočila na tri mere, ki nakazujejo na pojav neenakosti, te pa so kapitalna intenzivnost, ravnotežne cene in učinkovitost. Oblikovala bom tri tabele, ki mi bodo v nadaljevanju v pomoč, ko bom primerjala povezavo med pojavom neenakosti in covid-19. Prva mera, ki jo bom predstavila, so ravnotežne cene, nato bo sledila kapitalna intenzivnost in nazadnje še učinkovitost. Za vsako mero bom poiskala podatke o istih državah, saj bom v analizi te iste države med seboj primerjala.

Tabela 2 prikazuje izbrane države EU in učinek cen na BDP glede na obdobje 2004 in 2013. Pridobljeni rezultati predstavljajo povprečje tega desetletnega obdobja. Cene so nad ravnotežnimi, kadar je odnos višji od 1. Iz tabele je jasno razvidno, da so države našete po vrstnem redu glede na njihove ravnotežne cene v tem obdobju. Od 18 držav je 6 takih, katerih cene so bile nad ravnotežnimi, kar predstavlja dobrih 33 %, Finska in Malta pa sta imeli ravnotežne cene. Ostale države so v tem času imele take cene proizvodov in storitev, ki so bile pod ravnotežnimi. Če se osredotočimo na predstavljene rezultate, je v tabeli krepko nad povprečjem v opazovanem obdobju bila Irska. Takoj za Irsko je sledila Belgija, so pa tudi Italija, Nemčija in Nizozemska dosegle dober rezultat. Najslabše se je uvrstila Latvija, kjer so bile v tem času cene produktov ter storitev za slabih 34 % nižje od ravnotežnih. Pod ravnotežjem so bile tudi Estonija, Litva, Portugalska, Slovaška in Slovenija, vendar so bile nekoliko bližje ravnotežnim cenam kot Latvija. Povprečje ravnotežnih cen izbranih držav znaša 0.93, kar pomeni, da v tem obdobju večina držav ni dosegala ravnotežnih cen produktov in storitev.

Tabela 2: Učinek cen na BDP v izbranih državah EU v desetletnem povprečju od 2004-2013

DRŽAVE	BDP/BDP na prebivalca
Irska	1.10
Belgija	1.09
Italija	1.07
Nemčija	1.05
Nizozemska	1.03
Avstrija	1.02
Finska	1.00
Malta	1.00
Francija	0.99
Ciper	0.98
Grčija	0.91
Španija	0.90
Slovenija	0.83
Slovaška	0.82
Portugalska	0.81
Litva	0.76
Estonija	0.74
Latvija	0.66

Prirejeno po Rubinič (2019).

V tabeli 3 nisem ohranila istega vrstnega reda, saj so se države glede na kapitalno intenzivnost na prebivalca ponovno razlikovale. Tabela 3 predstavlja učinek odnosa med kapitalom in delom na BDP in več kot je v državi kapitala, nižji je ta odnos. Povprečni rezultat znaša 1.09. Država, ki je v desetletnem povprečju dosegla najnižji odnos, je Irska, sledijo pa ji Francija, Nizozemska. Avstrija in Belgija. Najvišji donos je v istem obdobju dosegla Litva, nekoliko nižji odnos pa je bil dosežen v Latviji in na Slovaškem. Veliko držav, ki je nad povprečjem, je v istem obdobju imelo cene, ki so nad ravnotežjem.

Tabela 3: Učinek odnosa med kapitalom in delom na BDP v izbranih državah EU v desetletnem povprečju od 2004-2013

DRŽAVE	NV/BDP na prebivalca
Litva	1.33
Slovaška	1.31
Latvija	1.28
Estonija	1.21
Malta	1.20
Ciper	1.19
Slovenija	1.18
Portugalska	1.17
Grčija	1.07
Nemčija	1.03
Španija	1.02

se nadaljuje

Tabela 4: Učinek odnosa med kapitalom in delom na BDP v izbranih državah EU v desetletnem povprečju od 2004-2013 (nad.)

Finska	0.98
Italija	0.98
Belgija	0.96
Avstrija	0.95
Nizozemska	0.95
Francija	0.92
Irska	0.88

Prirejeno po Rubinič (2019).

Tabela 4 prikazuje učinek učinkovitosti na BDP. Večja, kot je učinkovitost v državi, višja je številka učinka le-te na BDP. Kar 7 držav je doseglo isti rezultat, in sicer 1.00. Nobena država ni segala nad to številko, je pa 11 držav doseglo nižje število od prvih 7 uvrščenih. Najnižje uvrščena je bila Litva, slabši rezultat glede na ostale države pa je dosegla tudi Slovaška. Povprečna učinkovitost glede na rezultat vseh izbranih držav znaša 0.96. Tak povprečni rezultat je bil pričakovan, saj pri nobeni državi ni bil zabeležen učinek nad 1, jih je pa kar nekaj bilo pod to številko.

Tabela 5: Učinek učinkovitosti na BDP v izbranih državah EU v desetletnem povprečju od 2004-2013

DRŽAVE	BDP na prebivalca /BDPu
Avstrija	1.00
Nizozemska	1.00
Italija	1.00
Belgija	1.00
Španija	1.00
Finska	1.00
Nemčija	1.00
Francija	0.99
Grčija	0.99
Irska	0.97
Portugalska	0.95
Slovenija	0.95
Ciper	0.94
Estonija	0.93
Malta	0.93
Latvija	0.88
Slovaška	0.85
Litva	0.84

Prirejeno po Rubinič (2019).

4 SPLOŠNO O BOLEZNI COVID-19

Covid-19 je bolezen, ki jo povzroča virus SARS-CoV-2 in je nalezljiva. Ljudje, ki se okužijo z virusom, lahko prebolijo bolezen na različne načine. Nekatere bolezen prizadene tako, da čutijo le blage simptome in si v roku nekaj dni opomorejo, kar pomeni, da ne potrebujejo posebnega zdravljenja. Določeni ljudje bolezen težje prebolijo in za izboljšanje počutja ni dovolj, da ostanejo doma, saj potrebujejo zdravniško pomoč. Rizična skupina ljudi, ki naj bi težje prebolela bolezen oziroma obstaja zanje večja verjetnost težjega poteka bolezni, so starejši ljudje in ljudje, ki imajo še druge bolezni, kot so: kronične bolezni dihal, sladkorna bolezen, bolezni srca in ožilja itd. Sicer lahko vsak človek zaradi okužbe z virusom hudo zboli ali umre, so pa rizične skupine ljudi bolj nagnjene k takemu izidu. Virus je zlahka prenosljiv, širi ga pa okužena oseba preko kašlja, govora, dihanja v malih tekočih delčkih (World Health Organization, 2021).

Kot vsaka bolezen, ima tudi covid-19 simptome, po katerih ga prepoznamo in ustrezno ukrepamo. Najpogostejši simptomi bolezni so (World Health Organization, 2021):

- povišana telesna temperatura,
- kašelj,
- izčrpanost,
- izguba vonja in/ali okusa.

Simptomi, ki so prav tako pri bolniku lahko prisotni, vendar so manj pogosti, so hud glavobol, razdražene oči, prebavne motnje, bolečine v mišicah in kožni izpuščaji. Najbolj resni simptomi so oteženo dihanje s prisotno bolečino v prsnem košu, omotičnost in izguba govora. V primeru resnih simptomov mora oseba nemudoma poiskati pomoč pri zdravniku, vendar pred obiskom zdravnika obvesti. V primeru, da so pri osebi prisotni le blažji oz. najpogostejši simptomi, se ti obvladujejo doma. Bolezenski znaki se pri obolelih največkrat pojavijo v 5 dneh od nastanka okužbe, lahko pa ta časovni razpon traja tudi do 2 tedna (World Health Organization, 2021).

4.1 Načini za preprečitev širjenja okužbe z virusom SARS-CoV-2

S pandemijo se ljudje spopadamo na različne načine. Obstaja več načinov, kako jo zajeziti in preprečiti še večjo širitev okužbe z nalezljivo boleznijo. Najboljši način, da sebe in druge zavarujemo, je ta, da se cepimo takoj, ko dobimo priložnost za to in ob tem upoštevamo domače smernice o cepljenju. Stika z drugimi se izogibamo maksimalno tako, da poskusimo ohraniti razdaljo z drugimi v dolžini enega metra ali več, če imamo to možnost. To storimo tako, da se izogibamo gnečam in morebitnemu tesnemu stiku z drugo osebo. V primeru, da je tesen stik z drugo osebo neizogiben ali smo v neprezračnem prostoru, nosimo masko, ki je ustrezno nameščena na obraz. Maska je nameščena pravilno takrat, ko z njo pokrijemo nos, usta in brado. Preden masko

namestimo na obraz, roke umijemo, očistimo jih pa tudi, ko masko snamemo z obraza. Masko po uporabi spravimo v plastično vrečko. V primeru, da smo uporabili medicinsko masko, le-to odvržemo v ustrezen smetnjak, če pa gre za masko iz blaga, pa jo po uporabi nemudoma operemo. Izogibamo se uporabe mask, ki vsebujejo ventile. Higiena je izrednega pomena, da se zmanjša prenos okužbe na ostale ljudi. Roke je treba umivati pogosteje in bolj temeljito kot po navadi. Za umivanje rok uporabljamo milo, prav tako pa tudi redno uporabljamo razkužilo za roke. Vse površine, ki se jih redno dotikamo in jih redno uporabljamo, razkužujemo velikokrat, saj s tem odstranimo morebitne mikrobe, ki so na njih (World Health Organization, 2021).

4.2 Vpliv pandemije na gospodarstvo v EU

V letu 2020 je prišlo do gospodarskega upadanja, saj je BDP Evropske unije padel za dobrih 6 % več v primerjavi s finančno krizo, ki je doletela svet v preteklosti. EU je na pojav covida-19 in posledice, ki jih je pandemija povzročila, reagirala zelo hitro. Države članice EU so nemudoma nudile podporo delojemalcem preko shem skrajšanega delovnega časa, pomagale pa so tudi podjetjem z zagotavljanjem likvidnostne podpore. Posledice, ki jih je zaradi izbruha pandemije čutilo gospodarstvo, so bile manjše, kot so sprva pričakovala podjetja in delavci. Ukrepi, ki so v EU bili sprejeti, so omogočili hitro nabavo primernih cepiv za zdravljenje bolnikov, ki so okuženi z virusom. Težave, s katerimi so se v EU soočali že pred pandemijo, so postale še bolj skrb vzbujajoče. Ti problemi so vse večja neenakost, tako dohodkovna kot premoženjska, dostopnost ljudi do primernega izobraževanja, kar nenehno upočasnjuje gospodarsko rast v državah. Zaradi pojava pandemije se vse države članice spopadajo z dodatnimi izzivi, kot so proračunski primanjkljaj in povečanje stopnje dolga, pričakuje pa se, da se ti dolgovi v naslednjih letih ne bodo zlahka zmanjšali (Verwey & Monks, 2021).

V začetku prejšnjega leta gospodarski upad v državah članicah EU še ni bil zaznan, vendar je od meseca marca gospodarska dejavnost držav počasi začela upadati. Ukrepi, ki so jih mnoge države sprejele, da bi upočasnile širitev virusa, so prispevali k temu, da so posamezniki zapravili manj denarja. Ti ukrepi so bili omejitve potovanj in gibanja ljudi na prostem, odpovedani nastopi, ki so bili napovedani mnogo prej, zaprti butiki, povečanje števila delojemalcev, ki delajo od doma itd. Celotno dogajanje je vplivalo na večji % ljudi v EU, kar je potrdil tudi izračunan koeficient gospodarskega razpoloženja. Ta se znižal za dobrih 28 točk, kar je predstavljalo največji padec od sredine osemdesetih let prejšnjega stoletja. Zaupanje kupcev se je v letu 2020 prav tako zmanjšalo na raven, ki je bila najnižja od svetovne gospodarske krize naprej. V EU pa je bil v prejšnjem letu zaradi pojava pandemije zabeležen upad tudi v predelovalni in gradbeni industriji. Na trgu dela so bile v drugem četrtletju 2020 spremembe ravno tako zaznane, saj se je že v aprilu stopnja brezposelnosti nekoliko povišala. Za mlade državljane je to še posebej problematično, saj so velikokrat bolj neizkušeni kot starejši in zato pogostokrat niso zavezani za opravljanje dela za nedoločen čas pri delodajalcu. Posledično to zanje pomeni

večja verjetnost, da bodo ostali brez dela. Posledice za trgovine na drobno so različne. V živilskih prodajalnah in lekarnah so bili delojemalci veliko bolj obremenjeni kot pred izbruhom pandemije, saj nudijo osnovne življenjske dobrine, ki jih ljudje nujno potrebujejo. Drugačna situacija je bila v drugih trgovinah, ki niso nujne in so za določen čas bile popolnoma zaprte. Padec bi za take trgovine na drobno bil še večji, če s strani potrošnikov ne bi bilo zanimanja za kupovanje oblačil in obutev preko spleta. Pandemija je na podjetja, ki nudijo storitvene dejavnosti, ravno tako imela raznolik vpliv. Zaradi omejitve potovanj je bil za organizatorje v turističnih dejavnostih opažen velik padec prometa, se pa je zanimanje za poštno in hitre storitve povečalo (Destatis – Statistisches Bundesamt, 2022).

V tabeli 5 se jasno opazi, da je najvišje število obolelih v proučevanem obdobju bilo v Franciji, zanjo pa takoj sledijo Italija, Španija in Nemčija. Najmanj potrjenih okužb je bilo na Malti, Cipru in v Estoniji. Število smrtnih žrtev je bilo prav tako najmanj na Malti in Cipru, največ pa v Italiji, Franciji in Španiji. Če primerjamo državi z največjim in najmanjšim številom potrjenih okužb, je število obolelih v Franciji bilo 136-krat večje kot na Malti. Kljub najnižjemu številu okužb je na Malti bilo smrtnih žrtev več kot na Cipru, ki je zabeležil 10.176 okužb več kot Malta.

Tabela 6: Število smrtnih žrtev in število obolelih v EU zaradi pojavnosti covid-19 do konca leta 2020

IZBRANE DRŽAVE EU	Število umrlih do 31. 12. 2020	Število obolelih do 31. 12. 2020	Število umrlih na prebivalca (v %)	Število obolelih na prebivalca (v %)
Nemčija	34.313	1.745.518	0.041	2.10
Francija	64.780	2.459.116	0.096	3.65
Italija	74.148	2.117.009	0.125	3.56
Španija	50.837	1.971.003	0.107	4.16
Nizozemska	11.432	796.981	0.066	4.57
Belgija	19.441	644.242	0.168	5.57
Avstrija	6.222	360.815	0.070	4.05
Irska	2.237	92.112	0.045	1.84
Finska	561	36.107	0.010	0.65
Portugalska	6.906	413.679	0.067	4.01
Grčija	4.838	138.850	0.045	1.30
Slovaška	2.138	179.543	0.039	3.29
Litva	1.802	145.277	0.064	5.20
Slovenija	2.697	122.198	0.128	5.82
Latvija	635	40.904	0.033	2.15
Estonija	229	27.989	0.017	2.10
Ciper	119	22.950	0.099	1.90
Malta	219	12.774	0.042	2.43

Vir: lastno delo.

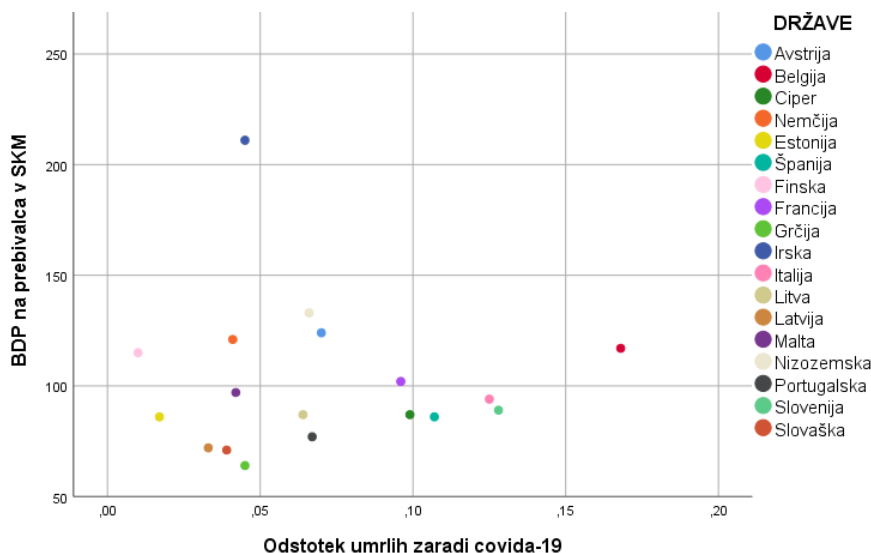
5 ANALIZA POVEZANOSTI RAZVITOSTI DRŽAV IN POJAVNOSTI COVID-19

V tem delu seminarske naloge bom analizirala in primerjala vse pridobljene in potrebne podatke do sedaj s pomočjo grafov, s katerimi bom lahko potrdila, ali obstaja povezanost med pojavom neenakosti v izbranih državah EU in pojavom covid-19. Na abscisni osi oz. x osi bom uporabila zbrane podatke o covidu-19, na ordinatni osi oz. y osi pa mere neenakosti. Za vsak graf bom s pomočjo programa Excel izračunala determinacijski koeficient, katerega oznaka je R^2 . S tem, ko bom izračunala determinacijski koeficient, bom lažje prišla do zaključka, kako močno sta spremenljivki med seboj povezani in tako zavrnila ali pa sprejela svojo hipotezo. Njegova vrednost lahko znaša med števili 0 in 1. Višja kot je vrednost koeficienta, bolj sta spremenljivki med seboj povezani in obratno.

Kratice BDP na y osi predstavlja bruto domači proizvod, SKM pa standard kupne moči. Opazno je, da na sliki 1 med državami z višjim BDP-jem na prebivalca izstopa Belgija, ki pa je zabeležila presenetljivo višji % umrlih kot ostale države z nadpovprečnim in podpovprečnim BDP-jem. Estonija je glede na ostale izbrane države zabeležila najmanjši % umrlih kljub temu, da spada med tiste države EU, ki imajo nižji BDP na prebivalca.

$$R^2 = 0.001 = 0.1 \%$$

Slika 1: Povezava med % umrlih zaradi covid-19 in BDP-jem na prebivalca

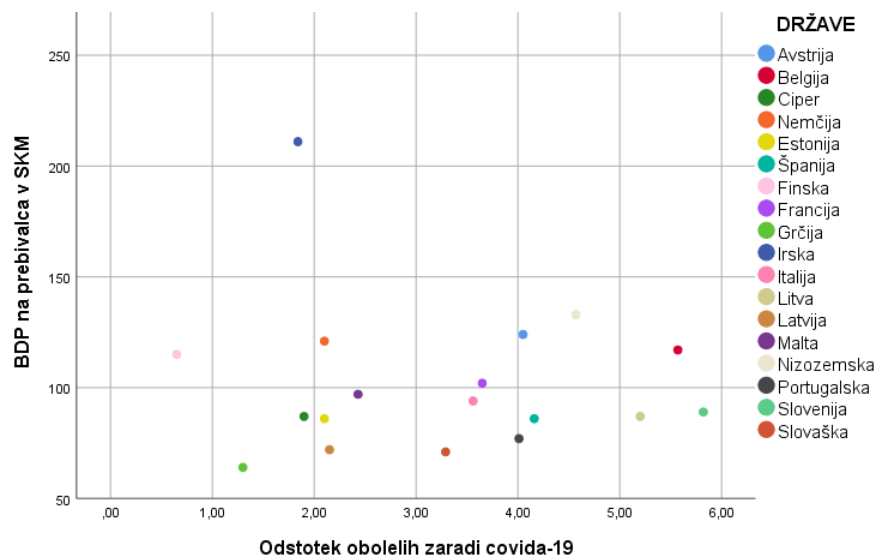

Vir: lastno delo.

Slika 2 prikazuje primerjavo med isto mero neenakosti z % obolelih v izbranih državah EU. Rezultati so za določene države, kot so Finska, Belgija, Irska, podobni kot pri predhodni sliki. Nizozemska in Avstrija medtem izstopata glede na zabeležen % obolelih v primerjavi z visokim BDP-jem na prebivalca.

$$R^2 = 0.006 = 0.6 \%$$

Slika 2: Povezava med % obolelih zaradi covid-19 in BDP-jem na prebivalca

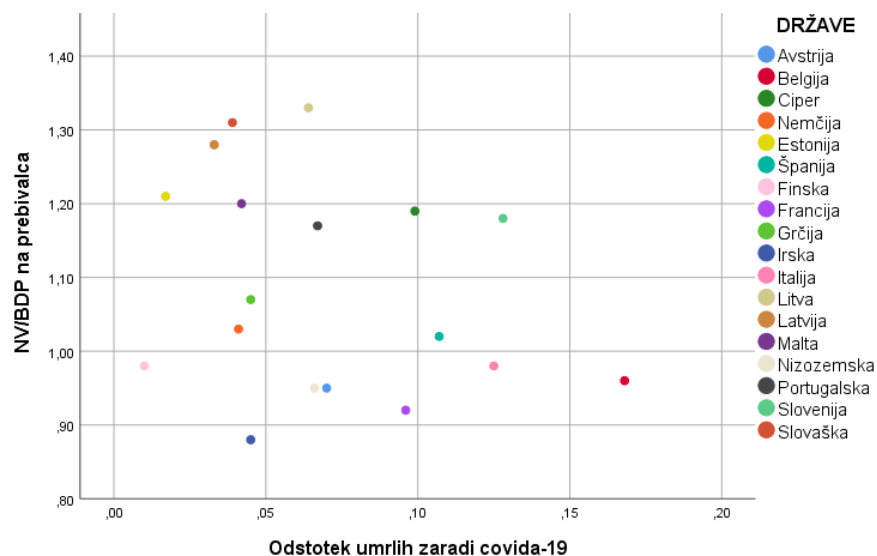

Vir: lastno delo.

Na y osi oznaka NV/BDP na prebivalca predstavlja učinek odnosa med kapitalom in delom na BDP. S slike 3 se lahko razbere, da vse države, ki imajo več kapitala, niso zato zabeležile manjše umrljivosti z izjemo Finske in Irske. Belgija ponovno izstopa iz povprečja glede na visok % umrlih ljudi, so pa Estonija, Latvija in Slovaška kljub manjšemu kapitalu zabeležile manjšo umrljivost zaradi pojava pandemije.

$$R^2 = 0.072 = 7.2 \%$$

Slika 3: Povezava med kapitalno intenzivnostjo in % umrlih zaradi covid-19

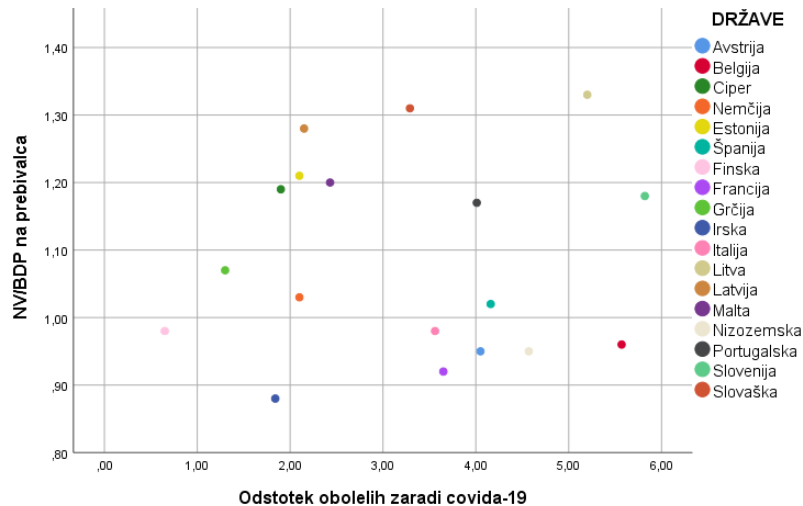

Vir: lastno delo.

Glede na sliko 4 sta Finska in Irska še vedno izjemi med državami, ki posedujeta več kapitala in sta prav tako zabeležili dosti manjši % obolelih s covidom-19. Države z manj kapitala so zabeležile raznolike rezultate.

$$R^2 = 0.001 = 0.1 \%$$

Slika 4: Povezava med kapitalno intenzivnostjo in % obolelih zaradi covid-19

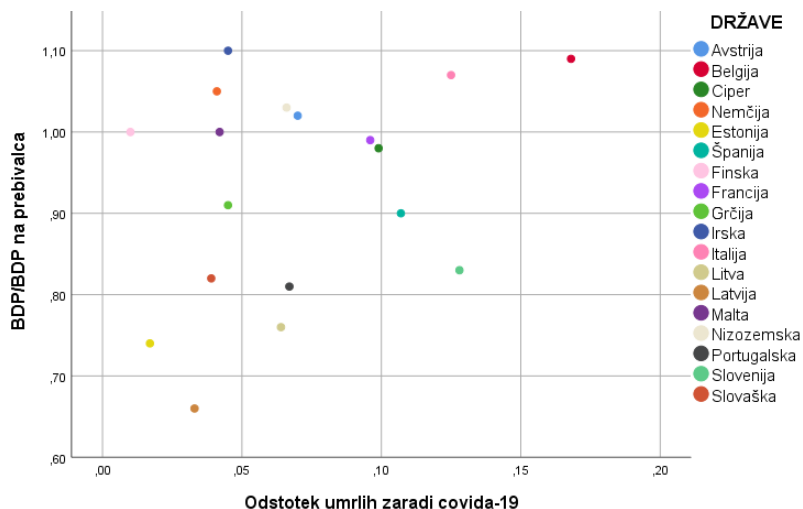

Vir: lastno delo.

Kratica BDP/BDP na prebivalca kaže učinek cen na BDP. Na sliki 5 je razvidno, da je večina držav, ki ima cene nad ravnotežnimi, zabeležila manjši % umrlih z izjemo Belgije in Finske. Estonija in Latvija sta zabeležili najmanjši % umrlih kljub nizkim cenam.

$$R^2 = 0.102 = 10.2 \%$$

Slika 5: Povezava med ravnotežnimi cenami in % umrlih zaradi covid-19

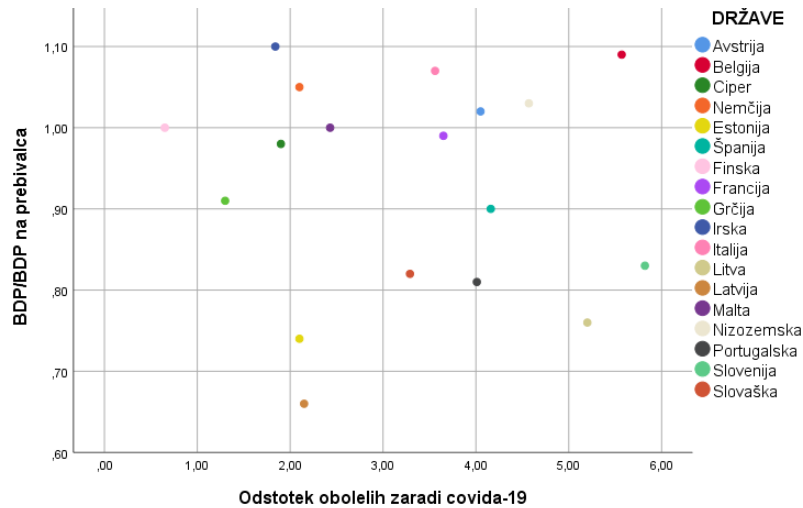

Vir: lastno delo.

Na sliki 6 izstopa Finska z ravnotežnimi cenami in najnižjim % obolelih glede na ostale države. Največji % obolelih je opazen tako v državah, ki imajo nad ravnotežne cene, kot v državah s cenami, ki so pod ravnotežnimi.

$$R^2 = 0.003 = 0.3 \%$$

Slika 6: Povezava med ravnotežnimi cenami in % umrlih zaradi covid-19

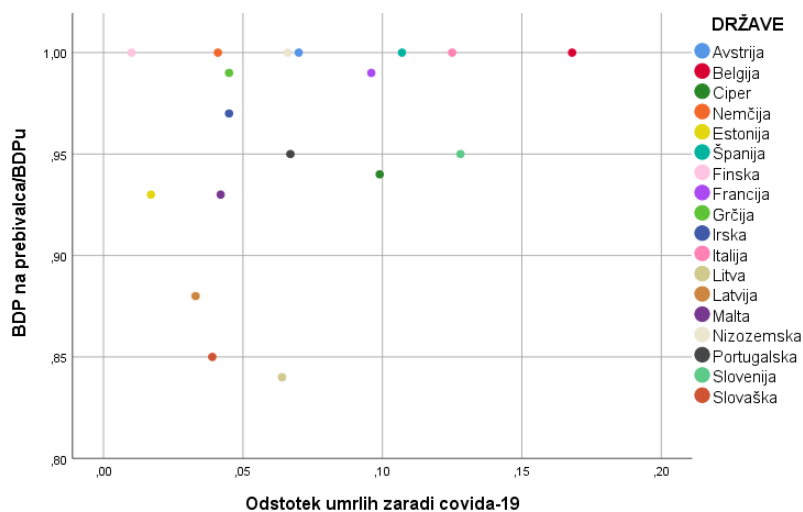

Vir: lastno delo.

Na sliki 7 je presenetljivo to, da je kar nekaj držav z višjo učinkovitostjo zabeležilo dosti večji % umrlih kot pa Nizozemska, Slovaška in Latvija, ki predstavljajo države z najmanjšo učinkovitostjo.

$$R^2 = 0.099 = 9.9 \%$$

Slika 7: Povezava med učinkovitostjo in % umrlih zaradi covid-19

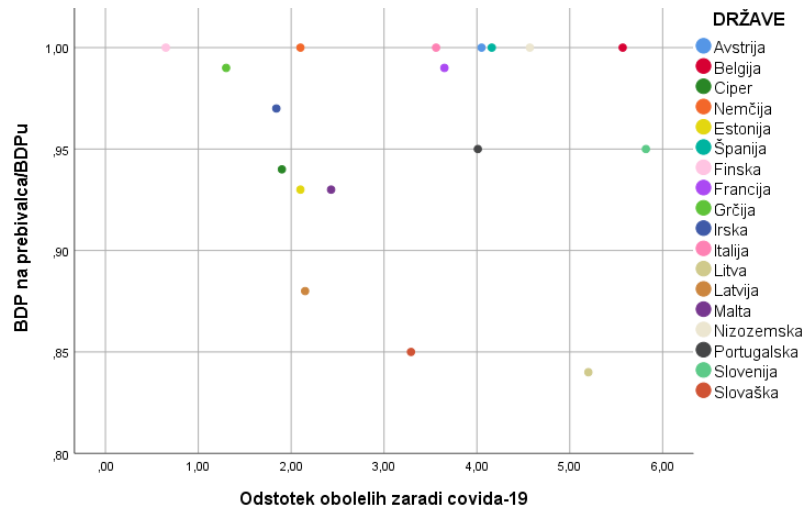

Vir: lastno delo.

Na sliki 8 je razvidno, da sta Finska in Grčija edini državi z višjo učinkovitostjo, kjer je bil zabeležen izredno nizek % obolelih. Države z najnižjo učinkovitostjo spadajo v skupino držav z višjim % obolelih.

$$R^2 = 0.004 = 0.4 \%$$

Slika 8: Povezava med učinkovitostjo in % obolelih zaradi covid-19

Vir: lastno delo.

Determinacijski koeficient je bil pri vsakem grafu izredno nizek. Glede na to, da nam leta nakazuje, kako močno sta spremenljivki x in y povezani, nam to pove, da analizirana pojava nista povezana toliko, kot sem sprva predvidela in napovedala. Da bi lahko potrdila vsaj šibko povezanost pojavov, bi vrednost koeficienta mogla znašati približno 0.2, kar bi predstavljalo 20 %. Vrednost koeficienta je ostala nizka in nobena vrednost ni izstopala, kar sem tudi pričakovala glede na prve dobljene rezultate pri analizi. Na podlagi tega lahko zaključim, da pojava nista povezana, če pa obstaja morebitna povezava med njima, pa je ta izredno nizka in skoraj nepomembna, zato sem svojo hipotezo zavrgla.

SKLEP

V zaključni nalogi je bil moj namen poglobljeno razumeti pojav neenakosti in covid-19, ki predstavlja globalni problem že 2 leti. Cilj je bil povezati oba pojava in ugotoviti, ali med njima obstaja kakršna koli povezava.

Za primerjavo obeh pojavov sem najprej morala razumeti, kaj neenakost sploh je in kako je definirana. Gre za neenakopravnost, ki vlada med ljudmi, se pa pokaže predvsem v privilegijih, pravicah in statusu, ki jih ima posamezen človek. Med najbolj znanimi ekonomisti, ki so pojav neenakosti definirali in analizirali, je Thomas Piketty, ki v svojih študijah jasno predstavi, da neenakost v državah obstaja in je skrb vzbujajoča. Obstaja več razlogov, zakaj do neenakosti sploh pride, ti pa so ponudba in povpraševanje,

izobrazba in tehnologija. Da stopnjo neenakosti za vsako državo posebej lahko sploh določimo, potrebujemo kazalnike, s katerimi lahko pridemo do konkretnih izračunov. Eden najpogostejših kazalnikov, ki se uporablja za ta namen, je Ginijev koeficient. Neenakost se lahko spremlja znotraj posamezne države in med državami. Da bi omenjeni pojav primerjala med državami, sem potrebovala določene mere neenakosti za izbrane države EU. Obstaja več mer, sama pa sem se osredotočila na BDP na prebivalca, kapitalno intenzivnost, ravnotežne cene in učinkovitost.

Preden sem lahko analizirala, ali obstaja povezava med pojavoma, sem na kratko predstavila, kaj covid-19 sploh je in na podlagi kakšnih simptomov prepoznamo to bolezen. Je nalezljiva bolezen, ki jo spremljajo simptomi, kot so kašelj, povišana telesna temperatura, izguba okusa in vonja ter utrujenost. Obstaja veliko načinov, s katerimi se oseba lahko zaščiti, da ne bi zbolela, ti pa so cepljenje, nošenje maske v zaprtih prostorih in izogibanje gnečam. Nenaden pojav boleznij je negativno vplival tako na zdravje ljudi v vseh državah po svetu kot na gospodarstvo držav. Da bi lahko prešla na drugi del zaključne naloge, sem izdelala tabelo z državami EU in preračunala % umrlih in obolelih s to boleznijo.

V analitskem delu sem primerjala pridobljene in izračunane podatke o obeh pojavih. Na podlagi grafov sem lahko prišla do ugotovitve, ali obstaja logična povezava med pojavoma, ali le-te ni zaznati. Pripravila sem 8 grafov, kjer sem lahko primerjala vse 4 mere neenakosti s podatki o covidu-19. Pred analizo sem domnevala, da bo v državah z nizko stopnjo neenakosti tudi manjše število obolelih in umrlih zaradi pandemije. Po opravljeni analizi sem svojo hipotezo zavrnila, saj pri nobenem grafu nisem opazila močne povezave med uporabljenimi merami neenakosti in % umrlih ali obolelih. Poleg tega sem za vsak graf izračunala determinacijski koeficient, katerega vrednost je vsakič bila nizka, kar je nakazovalo na to, da pojava med seboj nista povezana. Pri vsakem grafu bi lahko izpostavila države, kjer je povezava med obema pojavoma bila predvidena, vendar je teh držav bilo izredno malo, da bi se hipoteza lahko potrdila. Iz tega lahko sklepam, da je manjši ali večji % obolelih lahko povezan s tem, kako hitro so se države začele spopadati s pandemijo in kako resno so jo vzele že na samem začetku, ko je bilo potrjenih le nekaj okužb. Poleg tega bi poudarila, da je izrednega pomena bilo tudi to, kako so se državljani odzvali na ukrepe, in jih upoštevali, saj so ti bili nujno potrebni, preden je na trg prišlo odobreno cepivo.

LITERATURA IN VIRI

1. Damijan, J. (2020, 15. januar). *Dohodkovno neenakost v Sloveniji zmanjšujejo pokojnine in socialni transferji* [radijska oddaja]. Pridobljeno 29. decembra 2022 iz <https://radioprvi.rtv slo.si/2020/01/dohodkovno-nee n akost-v-sloveniji-zmanjsujejo-pokojnine-in-socialni-transferji/>

2. Fernando, J. (2022, 28. januar). Gross domestic product (GDP). *Investopedia*. Pridobljeno 29. januarja 2022 iz <https://www.investopedia.com/terms/g/gdp.asp>
3. Srakar, A. & Verbič, M. (2015). Dohodkovna neenakost v Sloveniji in gospodarska kriza. *Teorija in praksa*, 52(3), 538-553.
4. Leung, M. (2015, 22. januar). Seven Pillars Institute. *The causes of economic inequality*. Pridobljeno 27. decembra 2021 iz <https://sevenpillarsinstitute.org/causes-economic-inequality/>
5. Piketty, T. (2013). *Kapital v 21. stoletju*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
6. Rubinič, I. (2019). *The dynamics of economic inequality in euro area based on the Marxist theory of exploitation* (doktorska disertacija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
7. Statistični urad Republike Slovenije. (2021, 16. december). *Cilj 10. Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi*. Pridobljeno 30. decembra 2021 iz <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-10.-zmanj%C5%A1ati-neeakosti-znotraj-dr%C5%BEav-in-med-njimi/10.1-bdp-na-prebivalca-v-skm>
8. Statistisches Bundesamt – Destatis. (2022). *EU-Monitor COVID-19*. Pridobljeno 9. januarja 2022 iz <https://www.destatis.de/Europa/EN/Topic/COVID-19/COVID-19-article.html>
9. Tajnikar, M. [Maks Tajnikar]. (2021, 6. maj). *Ekonomija pod žarometi | Evropska neenakost: neusmiljena iztočnica slovenske gospodarske strategije* [Youtube]. Pridobljeno 2. januarja 2022 iz <https://www.youtube.com/watch?v=gsTCuJO7tco>
10. Tajnikar, M. & Rubinič, I. (2018, 19. maj). *Neenakost* [objava na blogu]. Pridobljeno 30. decembra 2021 iz <https://makstajnikar.wordpress.com/neeakost/>
11. Trapeznikova, I. (2019, 1. januar). IZA World of Labor. *Measuring income inequality*. Pridobljeno 28. decembra 2021 iz <https://wol.iza.org/uploads/articles/495/pdfs/measuring-income-inequality.pdf?v=1>
12. Uredništvo. (2017, 16. marec). Stopnja revščine in dohodkovna neenakost v Sloveniji nista med najvišjimi v Evropi, a spet so boljši Čehi in Slovaki. *Domovina*. Pridobljeno 26. decembra 2021 iz <https://www.domovina.je/stopnja-revsine-in-dohodkovna-neeakost-v-sloveniji-ni-med-najvisjimi-v-evropi-a-spet-so-boljsi-cehi-in-slovaki/>
13. Verwey, M. & Monks, A. (2021, 21. oktober). VoxEU. *The EU economy after COVID-19: Implications for economic governance*. Pridobljeno 9. januarja 2022 iz <https://voxeu.org/article/eu-economy-after-covid-19-implications-economic-governance>
14. World Health Organization. (2021, 1. oktober). *Advice for the public: Coronavirus disease (COVID-19)*. Pridobljeno 7. januarja 2022 iz <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>
15. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije. (2020, 24. februar). *Neenakost dosega neverjetne razsežnosti*. Pridobljeno 15. januarja 2021 iz <https://www.zsss.si/neeakosti-dosegajo-neverjetne-razseznosti/>